

15.1.2026

Laura Pitkänen, Hyvinvointialueosasto

Lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Asia: O 41/2023 vp Terveydenhuollon toimivuus

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on tarttunut tärkeään aiheeseen teettäessään tutkimuksen perustason avosairaanhoidon palvelujärjestelmän tarkoituksenmukaisuudesta. Historian saatossa hajautuneeksi muodostuneen järjestelmän tarkastelu on paikallaan, erityisesti kun järjestelmän juuret ovat varsin toisenlaisessa ajassa, ja tällä hetkellä mm. sote-henkilöstön eläköitymiskehitys haastaa järjestelmää aivan toisella tavalla.

Tarkastelu on olennaista myös hyvinvointialueuudistuksen tavoitteita ajatellen: onko onnistuttu varmistamaan palveluiden yhdenvertainen saatavuus, kaventamaan väestön terveyseroja ja lisäämään järjestelmän tehokkuutta? Erityisesti tässä ajassa on olennaista tarkastella järjestelmän tehokkuutta myös työvoiman saatavuuden kannalta: ovatko rajalliset sote-ammattilaisresurssit tehokkaimmassa käytössä?

Järjestelmän tärkeimmät kehittämiskohteet

Valtiovarainministeriö katsoo, että monikanavarahoitusta on syytä tarkastella, sekä rahoituslähteiden moninaisuuden että rahoituksen jakautumisen tehokkuuden kannalta.

Työterveyshuollon sairaanhoidon osalta on syytä tarkastella, onko palvelut toteutettu tarkoituksenmukaisesti, huomioiden palveluiden kohdentuminen suhteessa sairastavuuteen sekä työvoiman tehokas jakautuminen.

Opiskelijaterveydenhuollon osalta kiinnitämme huomiota siihen, että YTHS palvelee vain korkeakouluopiskelijoita, jolloin myös opiskelijoiden joukossa järjestelmässä on moninaisuutta, jonka tarkoituksenmukaisuutta on syytä tarkastella.

Yksityisen hoidon Kela-korvauksien muutokset tälläkin hallituskaudella ovat osoittaneet, että ainakaan nyt tehdyssä mittakaavassa muutokset eivät ole juuri vaikuttaneet palveluiden peittävyyteen. Myös tämän järjestelmän tehokkuutta on syytä edelleen tarkastella.

Keskeinen kysymys järjestelmän kokonaisuuden kannalta on hyvinvointiyhteiskunnan palvelulupaus. Olennaista tulevilla vaalikausilla on löytää yhteisymmärrys siitä, millaista palvelutasoa julkisilla varoilla halutaan ja voidaan tarjota. Kun yhtäältä tavoitellaan palveluiden yhdenvertaista saatavuutta ja terveyserojen kaventamista ja toisaalta huomioidaan resurssien rajallisuus, on selvää, että niin yli- kuin alihoitostakin on päästävä eroon.

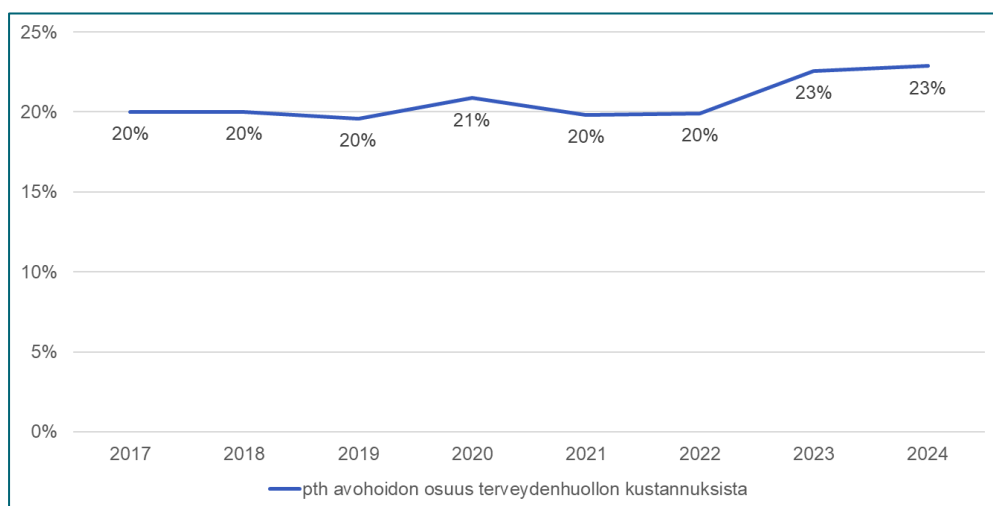
Erityisesti sotien rajallisia henkilöstöresursseja ajatellen vähähyötyisistä hoidoista ja toimista tulisi pyrkiä määrätietoisesti eroon kaikkien palveluntuottajien osalta.

Valtionvarainministeriö tulee osaltaan tarkastelemaan ja tekemään ehdotuksia terveydenhuollon kokonaisuudesta osana ministeriön virkapuheenvuoroa sekä meno- ja rakennekartoitusta.

Hyvinvointialueiden perusterveydenhuolto VM:n näkökulmasta

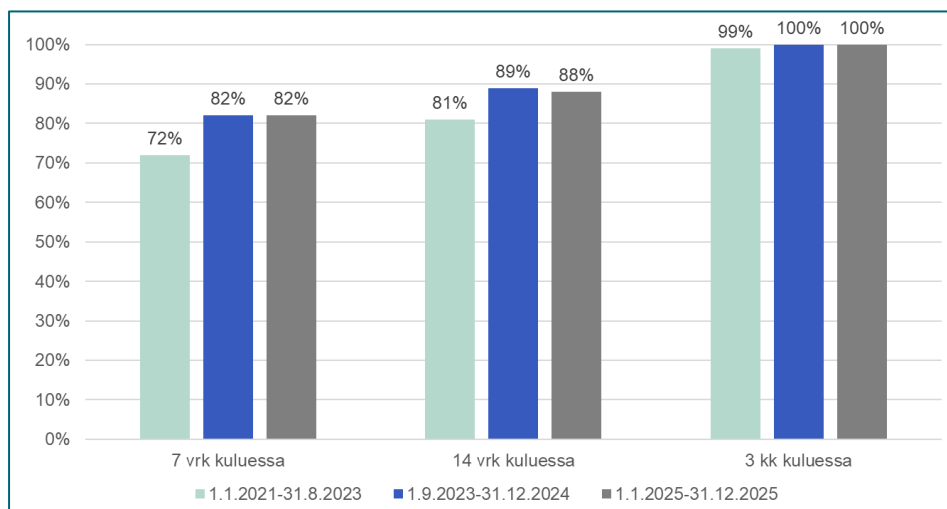
Hyvinvointialueiden rahoitus on yleiskatteellista, joten rahoituksen riittävyyttä on tarkasteltava kokonaisuutena.

Yksi sote-uudistuksen tavoitteista oli siirtää palveluiden painopistettä erityistasolta perustasolle. Perusterveydenhuollon avohoidon osuus terveydenhuollon kokonaiskustannuksista on ollut vuodesta 2017 varsin tasainen, muutamana viime vuonna jopa noussut (ks. kaavio 1).

Kaavio 1. Perusterveydenhuollon avohoidon osuus hyvinvointialueiden (vuoteen 2022 saakka kuntien) terveydenhuollon nettokustannuksista. Lähde: Valtiokonttori, THL, VM

Perusterveydenhuollon palveluiden saatavuus on viimeisimmän hoitotakuumuutoksen (Terveydenhuoltolaki, 1.1.2025) jälkeen pysynyt samalla tasolla kuin ennen muutosta (ks. kaavio 2).

Kaavio 2. Hoitoonpääsy kiireettömään perusterveydenhuollon avosairaanhoidon. Sisältää kaikkien ammattiryhmien läsnä- ja etäkontaktit. Lähde: THL / https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/avohpaasy/ptjhono01/summary_tiiviste1?aika_0=87596&lainsa_0=1015904&ikaluokka_0=109987&ikaluokka_1=&ikaluokka_2=&ammatti_0=30664&paivelumuoto_0=33780&yhteystapa_0=226667&kaynninluonne_0=112852&mittari_0=486013

Laura Pitkänen

Johtava erityisasiantuntija, yksikön päällikkö

laura.pitkanen@gov.fi

puh. 02955 300 97